

Biblioteca Digital

Cercar documents ▶

Cercar

per
títolper
autorCerca
temàticaVersió per
imprimir

DOCUMENTS RELACIONATS

EL TIÓ: UN VELL
COSTUM EN EL CANVI
DE SEGLE

ESPERAR ELS REIS.
COSTUMS
TRADICIONALS DE LA
NIT DE REIS

JA HAN SORTIT LES
REINES

EL TIÓ: UN VELL COSTUM EN EL CANVI DE SEGLE

PALOMAR, SALVADOR

Pot sorprendre que un antic costum, vinculat a antics rituals de culte al foc i que nasqué en les llargues vetllades hivernals al voltant del foc a terra, pugui mantenir la seva vigència avui.

Certament, el tió és una tradició viva. I ho és perquè ha anat canviant, adaptant-se a un nou entorn físic i social. No hi ha cap dubte que, avui, trobarem en pocs indrets aquell tió –tronc que crema al foc– propi de les cases de pagès. En canvi, fa anys que hi ha aquest tió, animal fantàstic, que arriba uns dies abans del Nadal a casa i que els nens alimenten per tal d'obtenir-ne els regals. Un tió desvinculat del foc a terra, que no existeix a les cases de ciutat, però que guanyà en rituals familiars.

L'evolució més considerable es produeix, però, en les dues últimes dècades. D'una banda, el tió surt de l'àmbit domèstic per entrar en el camp de la festa col·lectiva. De l'altra, modifica la seva funció inicial.

El tió, costum familiar, ha entrat des de fa alguns anys a les escoles i al món associatiu. També s'organitzen festes del tió al carrer en què centenars de nens poden obtenir la seva bosseta de regal després de fer pacient cua davant l'enginy i donar el corresponent cop de bastó.

Aquesta evolució ha comportat aspectes positius i negatius. Certament, la introducció del tió a l'escola ha permès donar a conèixer aquest costum a sectors de la població infantil que no l'haurien viscut a casa. Això, i la pràctica del tió en associacions de veïns o entitats culturals, ha propiciat la descoberta d'aquest costum. D'altra banda, la possibilitat d'adquirir tions fets en sèrie als mercats nadalencs, pot facilitar la seva introducció en la celebració domèstica.

Per contra, aquest procés ha suposat una pèrdua de la diversitat de continguts de la tradició. El ritual de fer cagar el tió s'acompanya, per exemple, d'un seguit de cançonetes tradicionals que presenten una enorme riquesa de versions i variants. No sempre, a l'escola, es té cura de treballar a partir dels documents folklòrics de la zona i s'utilitzen versions de llibre, la qual cosa contribueix a uniformitzar el repertori i fa perdre versions familiars de les cançons del tió en benefici d'aquelles que s'aprenen a l'escola. L'ús de tions de mercat, idèntics, suposa també una reducció de la varietat que ha caracteritzat històricament aquest costum.

Finalment, el tió fet a l'associació o, sobretot, al carrer acaba reduint-se, de vegades, a un repartiment d'obsequis i es perd tot el ritual, excepte el de la bastonada a l'artifici encarregat de cagar la bosseta corresponent.

El tió ha estat, històricament, una juguesca adreçada als més petits de la casa. Els seus obsequis eren llaminadures, petites joguines, neules o vi. En cap cas, regals com els que porten els Reis d'Orient o, en altres indrets, els personatges nadalencs vinculats a l'arbre.

Això també ha canviat. En serien exemples, l'ús del tió com a alternativa dels Reis –perquè la canalla disfruti les joguines totes les vacances, diuen– o la pràctica del tió per part de grups d'adults, que el consideren una tradició pròpia del país front a l'arbre de Nadal. Ni una cosa ni l'altra tenen massa a veure amb la tradició històrica del personatge.

En una festa nadalenca que es desenvolupa en una societat cada cop menys religiosa, el tió s'adapta prou bé a aquest simbolisme nadalenc d'arbres nevats i espelmes, de

grèvol i boles de colors, en què les referències al naixement de Jesús són secundàries o, a cops, inexistents. I, a més, és de casa.

En definitiva, podríem acabar dient que el tió ha esdevingut un dels símbols del Nadal català. I que es manté la seva vigència, això sí, a partir d'un seguit important de transformacions en el costum. Canvis que n'asseguren la seva vitalitat –una tradició estàtica és morta– i que impliquen, potser, una pèrdua de contingut patrimonial en benefici de la seva difusió.

Data de publicació digital: 22/1/2003

La Biblioteca Digital és un servei de CARRUTXA en conveni amb **L'INSTITUT MUNICIPAL D'ACCIÓ CULTURAL DE REUS**

< Dissenyat i programat per Mussara Disseny >